

แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4
ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
APPROACHES TO DEVELOPING CREATIVITY ACCORDING TO THE 4
FOUNDATIONS OF MINDFULNESS OF TEACHERS AT THE ANG THONG
PROVINCIAL SPECIAL EDUCATION CENTER

^[1]ชูชัย นະนิตย์ Chuchai Nanit ^[2]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^[3]บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: teach1903@hotmail.com

Article Received: August 27, 2023. Revised: January 09, 2024. Accepted: January 09, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามครูศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง 194 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ครู จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม โดยมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วในการปฏิบัติงาน ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ มีลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา 2) วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ (1) ความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้มีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการพิจารณาเห็นกาย มีความเพียร มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง เห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้มีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (2) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้การแก้ปัญหา 3) แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเน้นด้านความคิดยืดหยุ่น ได้แก่ สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ คิดได้หลากหลายและสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี พิจารณาเห็นกาย มีความเพียร มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง พิจารณาเห็นจิต

และเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ นำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้การแก้ปัญหา มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไข

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความคิดสร้างสรรค์, หลักสติปัญญา 4, ครู

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the creativity of special education teachers in Ang Thong Province, 2) to study the methods for developing creativity according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province, 3) to propose guidelines for developing creativity according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province. It was an integrated research method between quantitative and qualitative research. It consisted of quantitative research as a questionnaire was used for 194 special education center teachers in Ang Thong province. Data were analyzed with basic statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation. In term of qualitative research, interviewed a group of administrators and teachers of 5 people. Data were analyzed by content analysis. The results showed that; 1) Creativity of special education teachers in Ang Thong Province in overall, it was at a high level. When considering each aspect, it was found that all three aspects were at a high level, namely, fluent thinking, flexible thinking and initiative with the ability to think quickly to solve problems in operation, immediately flexible thinking, able to try to think many things freely, had a novel idea different from ordinary thinking. 2) The results of the study of creative development methods according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province. In terms of flexible thinking, which was the lowest aspect of the level of creativity. In the least two items, namely: (1) Thoughts in details to decorate or expand the main idea for a more complete meaning with physical consideration, having perseverance, discernment, mindfulness, learning external things to considering the truth, seeing the mind, seeing the Dharma, having thought in detail to decorate or expand the main idea to have a more complete meaning. (2) Ability to think and solve immediate problems in a timely manner, be mindful in order to solve immediate problems fluently in the situation, practicing the Four Foundations of Mindfulness principles initially required the use of mindfulness as a basis for practice, having the ability to think and solve immediate problems in a timely manner by using other skills to help solve problems. 3) Propose a guideline for creative development according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province, emphasizing flexibility in thinking, i.e. being able to try to think many things independently, always listen to other people's opinions with reason, able to think of various and adapted from one thing to many things well, consider the body perseverance,

discernment, mindfulness, learning external things to consider the truth, contemplating the mind and seeing the Dharma, having thoughts in detail in order to decorate and solve immediate problems fluently and in a timely manner, having a process for solving problems appropriately with the arising problems, using reason for making decisions, not sticking to traditional problem solving methods, bringing other skills to help problems solving, having consciousness as the basis for thinking of reasonable ways to solve problems.

Keywords: Development, Creativity, Principles of Mindfulness 4, Teachers

บทนำ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) ที่เตรียมความพร้อมเด็กพิการทุกประเภท เพื่อการส่งต่อไปยังโรงเรียนหรือสถานบริการที่เหมาะสมกับเด็ก อีกทั้งบริการวิชาการบริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ซึ่งมีบทบาทดังนี้ 1) จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาพิเศษ ในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคณาจารย์ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น 2) พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการศึกษา 6) เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด 8) ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (ประกาศรณนันทนฤมิต, 2564)

ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพยากรในสังคม และการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการประเทศกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ทุก

โรงเรียนทั้งในระดับเรียนร่วมและมัธยมศึกษา รับบุคคลดังกล่าว เข้าเรียนร่วมและจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทยังเป็นเรื่องใหม่ สำหรับครูอาจารย์ในโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง เหล่านี้ได้โอกาสทางการศึกษาอย่างครอบคลุมทั่วถึง ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากหลาย ครอบครัวเผชิญปัญหาในการปรับตัวต่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ทั้งด้านอุปกรณ์ สถานที่ หรือแม้กระทั่ง ความพร้อมด้านจิตใจของนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้ปกครองเอง จึงทำให้คุณภาพของการศึกษาลดลง ธนาคารโลก (World Bank) ประเมินว่าวิกฤตโควิด-19 ทำให้มีนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถศึกษาต่อได้ หรือ ได้รับคุณภาพการศึกษาลดลง และยังเป็นปัจจัยเพิ่มความเหลื่อมล้ำในประเทศ เนื่องจากครอบครัวรายได้ น้อย นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการศึกษา อาจปรับตัวต่อการเรียนออนไลน์ ได้ยากกว่า และยังเป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศรายได้สูงกับรายได้ต่ำอีกด้วย (การศึกษาสำหรับ คนพิการ, 2565)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 (COVID19) ได้สร้างผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างเป็นวงกว้างไปทั่วทั้งโลก ทางด้านเศรษฐกิจนั้น จากเหตุการณ์ล็อกดาวน์ (Lockdown) ในหลายที่ ทำให้หลายหน่วยงานตั้งแต่ SME จนถึงองค์กร มหาชนเกิดการสูญเสียรายได้ เกิดการลดค่าจ้างและ สวัสดิการ บางแห่งเกิดการปลดพนักงานหรือ แม้กระทั่งปิดตัวลง ระบบเศรษฐกิจหดตัว ส่วนทางด้านสังคมนั้น ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่เหล่านี้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้คนและสังคมสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างใกล้เคียงกับสถานการณ์ปกติก่อนโรคโควิดแพร่ ระบาดมากที่สุดจึงได้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นที่เรียกว่า วิถีชีวิตแบบใหม่ หรือ New Normal

การบริหารงานในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดว่า “การบริหารสถานศึกษาคืองานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็น บุคคลที่จะต้องมีความรู้และทักษะที่เพียงพอพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคนบริหารงาน” เพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบสำคัญยิ่งในการบริหารงาน และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการ กำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี สำนักงานคณะกรรมการ เรียนร่วมแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายดี มี อารมณ์ สังคมและสติปัญญาดีมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องขึ้นอยู่กับ ผู้นำของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือบุคคลที่สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสังคมหน่วยงาน โดยผู้นำที่จะพัฒนา คนและพัฒนางานได้อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญมี 3 ประการ คือ เก่งด้านการวางแผน เรียกว่า “เก่ง งาน” เก่งด้านการเข้ากับคนสังคม เรียกว่า “เก่งคน” หรือเรียกว่า มีมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ผู้บริหาร สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจทำงานด้วย ความเต็มใจและพอใจ และเก่งคิด เรียกว่า “เก่งคิดพัฒนา” เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างระบบการ บริหารนโยบาย สามารถมองเห็นภารกิจทั้งหมด ซึ่งเมื่อผู้บริหารได้ใช้ทักษะทั้งสามประการนี้มาช่วยส่งเสริมผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากด้วยเช่นกัน (ประเสริฐ บุญเรือง, 2552)

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การ ปฏิรูปการเรียนรู้และผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ มากที่สุด คือ “ครู” หน้าที่โดยตรงของครูคือการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละ คน ดังนั้น ครูจะต้องใช้ความพยายามอยู่ตลอดเวลากับการค้นหาวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

ได้ดีที่สุด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเชื่อถือได้ ดังนั้น ถ้าครูได้นำหลักการสำคัญการวิจัยมาใช้ในการค้นหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยหาคำตอบหรือตอบคำถามที่ต้องการได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย ได้กล่าวถึงครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เห็นว่า พ.ร.บ. การศึกษานี้ให้ความสำคัญในการกระบวนการวิจัยมาใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยตนเองซึ่งการวิจัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การปฏิบัติจริงของครูมิใช่แยกส่วนจากการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การวิจัยและพัฒนา การเรียนการสอนจึงเกิดขึ้นพร้อมกันในการปฏิบัติงานการเรียนการสอนตามปกติของครู (boonchuay noochoo, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ได้นั้นสำคัญอยู่ที่การพัฒนาตามแนวคิดปฏิญญา 4 (ที. ม. (ไทย) 10/373/301) ซึ่ง ประเวศ วะสี (2550) กล่าวไว้ว่า การเจริญสติเป็นทางอันเอกที่ทำให้เกิดอิสรภาพหลุดพ้นจากความบีบคั้นของกาลเวลาและบาปกรรมทั้งปวง ประสบความสงบ ความงาม ความสุข มิตรภาพและพลังแห่งการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ อย่างหาที่เปรียบมิได้ การเจริญสติ คือ การฝึกให้รู้ตัว ความรู้กับความรู้ตัวไม่เหมือนกัน มนุษย์มักเรียนรู้ให้มีความรู้ซึ่งก็เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่ง แต่ขาดความสมบูรณ์ ถ้าไม่เรียนรู้ให้รู้ตัว ความรู้ยังเหมือนสิ่งนอกตัว แต่การรู้ตัวนั้นเป็นเรื่องในตัวเองที่ตัวรู้ตัวนั้น ตัวประกอบด้วยกายกับจิต การเจริญสติ คือ การฝึกให้รู้ กายและให้รู้จิต การรู้จิตนั้นแบ่งออกเป็น 3 คือ เวทนา จิต ธรรม ในทางวิชาการเมื่อพูดถึงการเจริญสติ มักพูดกันจนคล่องปากว่า เจริญสติให้รู้ใน 4 เรื่อง คือ กาย เวทนา จิต ธรรม ทั้ง 4 เรื่อง แปลว่า มีมหาสติทั้ง 4 หรือ มหาสติปฏิญาณ 4 คือ มีสติอยู่ในฐานทั้ง 4 หรือในทุกเรื่องเกี่ยวกับตัวหมดแล้ว การพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวคิดปฏิญญา 4 จึงเหมาะสำหรับทุกคน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาโดยละเอียด เพื่อนำไปแก้ปัญหาในสภาวะวิกฤติของสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะการนำมาบูรณาการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครู

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปฏิญาณ 4 ของครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาครูในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปฏิญาณ 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปฏิญาณ 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 194 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 มีจำนวน 30 รายการ และปรับปรุงแก้ไขภาษาตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุดในครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองจำนวน 30 คน ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.903 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา เพื่อให้ทราบวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองโดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่นความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างไร วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยสถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนน สำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง	N = ประชากร 194			
	ระดับความคิดเห็นของครู			
	μ	σ	ระดับ	อันดับที่
1. ความคิดคล่องแคล่ว	4.13	0.73	มาก	1
2. ความคิดยืดหยุ่น	4.05	0.78	มาก	3
3. ความคิดริเริ่ม	4.12	0.82	มาก	2
ภาพรวม	4.10	0.78	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ภาพรวม 3 ด้าน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาห้อย ได้แก่ ด้านความคิดคล่องแคล่ว รองลงมา ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดยืดหยุ่น ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นในส่วนของความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ

2.1 ความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงว่า ที่เป็นอย่งนั้นด้วยเหตุผลข้อใดตามสภาพที่แท้จริง เมื่อเข้าใจความจริงจิตก็ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้นแน่นอนแล้ว นั้นแหละความรู้สึกที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ไม่ได้ปรุงแต่ง 2) พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ มีความคิดของผู้ที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน

2.2 มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ ได้แก่ 1) สะท้อนให้เห็นถึงความมีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัญญา 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ 2) เมื่อเกิดปัญหามีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ยอมรับในสถานการณ์ต่างๆ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างสัมพันธ์

3) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา ศึกษาปัญหาให้รอบด้าน เมื่อหาต้นตอหรือปัญหาที่แท้จริงได้แล้ว ต้องลองศึกษาหาข้อมูลถึงธรรมชาติของปัญหานั้นๆ มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไขปัญหานั้นๆ

3. แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 1) สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ 2) ยินดีรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ 3) สามารถที่จะคิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี 4) พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงว่าที่เป็นอย่างนั้นด้วยเหตุผลข้อใดตามสภาพที่แท้จริง เมื่อเข้าใจความจริงจิตก็ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้นแน่นอนแล้ว นั่นแหละความรู้สึกที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ไม่ได้ปรุงแต่ง 5) พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อแตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ มีความคิดของผู้ที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน 6) สะท้อนให้เห็นถึงความมีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ 7) เมื่อเกิดปัญหามีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ยอมรับในสถานการณ์ต่างๆ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ ในการสร้างสัมพันธ์ 8) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา ศึกษาปัญหาให้รอบด้าน เมื่อหาต้นตอหรือปัญหาที่แท้จริงได้แล้ว ต้องลองศึกษาหาข้อมูลถึงธรรมชาติของปัญหานั้นๆ มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไขปัญหานั้นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม โดยมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วในการปฏิบัติงาน ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันทีที่สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ มีลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาจากผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุทธิ บุญรอด (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ จัดการเรียนรู้แบบ On demand และแนวทางการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย ในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข

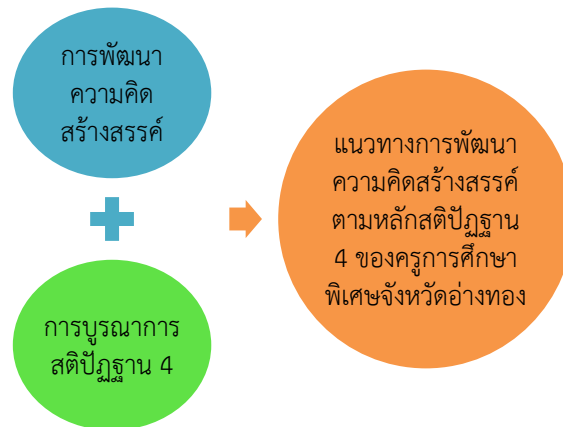
2. วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ 1) ความคิดในรายละเอียด เพื่อแตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการพิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงเห็นจิต แล

เห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ จากการศึกษาพบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ถูกพัฒนามากที่สุด คือ ทักษะความคิดริเริ่มและเพราะนักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเรียนการสอนแบบวิถีชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว และเนื่องจากสถานการณ์นี้ทำให้ต้องฝึกฝนการกำกับชี้นำตนเองเพื่อให้มีความสนใจในการเรียนอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้ขาดแรงกระตุ้นทางการเรียน ส่วนทักษะที่ถูกพัฒนาน้อยหรือแทบไม่ได้รับการพัฒนาเลยเพราะข้อจำกัดทางการเรียนแบบวิถีชีวิตใหม่ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

3. แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเน้นด้านความคิดยืดหยุ่น ได้แก่ สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ คิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม นำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้การแก้ปัญหา มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไข ซึ่งการนำหลักสติปัฏฐาน 4 มาบูรณาการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2558) กล่าวว่า สติปัฏฐาน 4 คือ หัวข้อทั้ง 4 ของหลักธรรมหมวดนี้ มีชื่อเรียก คือ 1) กายานุปัสสนา (การพิจารณากาย การตามรู้ทันกาย) 2) เวทนานุปัสสนา (การพิจารณาเวทนา การตามรู้ทันเวทนา) 3) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาจิต การตามรู้ทันจิต) 4) ธัมมานุปัสสนา (การพิจารณาธรรมต่างๆ การตามรู้ทันธรรม) โดยสติปัฏฐานทำงานกับทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตของเราตลอดเวลา นี้เอง ท่านจึงจัดแยกสติปัฏฐานออกตามประเภทของสิ่งที่ชีวิตของเราเกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ข้อ คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันสภาพทางร่างกาย 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันความรู้สึกสุขทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ที่เกิดขึ้น 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันสภาพจิตใจ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันเรื่องราวทั้งหลายที่รู้ที่คิดที่เกิดขึ้นในใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2555)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

1. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (ความคิดยืดหยุ่น) เป็นการพัฒนาความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ คิดได้หลากหลายทิศทาง โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ครูมีความคิดได้อย่างอิสระ มีอิสระในการคิดนอกกรอบ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ สามารถดัดแปลงความรู้ หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ นำแนวคิดเก่ามาผสมกับแนวคิดใหม่

2. การบูรณาการสติปัญญา 4 การมีสติรู้เท่าทันและพิจารณาใน กาย เวทนา จิต และธรรมอย่างมีสติทุกอิริยาบถและทุกลมหายใจเพื่อทำให้คลายความทุกข์ บรรลุธรรมที่ถูกต้องและทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) กายานุปัสสนา การพิจารณากาย หรือตามดูรู้ทันกาย ให้รู้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นเพียงแค่อายไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 2) เวทนานุปัสสนา การตามดูรู้ทันเวทนา คือ เมื่อเกิดความรู้สึกสุขก็ดีทุกข์ก็ดี เฉยๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นชนิดอามิส และนิรามิส ก็รู้ชัดตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 3) จิตตานุปัสสนา การตามดูรู้ทันจิต คือ จิตของตนในขณะนั้นๆ เป็นอย่างไร เช่น มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิหลุดพ้น ยังไม่หลุดพ้น ฯลฯ ก็รู้ชัดตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 4) อัมมานุปัสสนา การตามดูรู้ทันธรรม ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์
 - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมครูมีความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง สามารถที่จะ

คิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นให้เกิดความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประภาศรี นันทน์ฤมิตร. (2564). การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย. 3(1). 51-68.
- ประเวศ วะสี. (2550). วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: แพลนพรีนติ้ง.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2552). เอกสารฝึกอบรมคุณลักษณะผู้บริหารยุคใหม่. นครปฐม: สถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวัดไร่ขิง.
- ปิยะดา เนียมสุวรรณ. (2564). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). ธรรมะฉบับเรียนลัด. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2558). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สุฤทธิ์ บุญรอด. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Chaiya Hongnee. (2555). การศึกษาสำหรับคนพิการ. (2565). แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/164054>. สืบค้นเมื่อ 28 ก.พ. 2565.